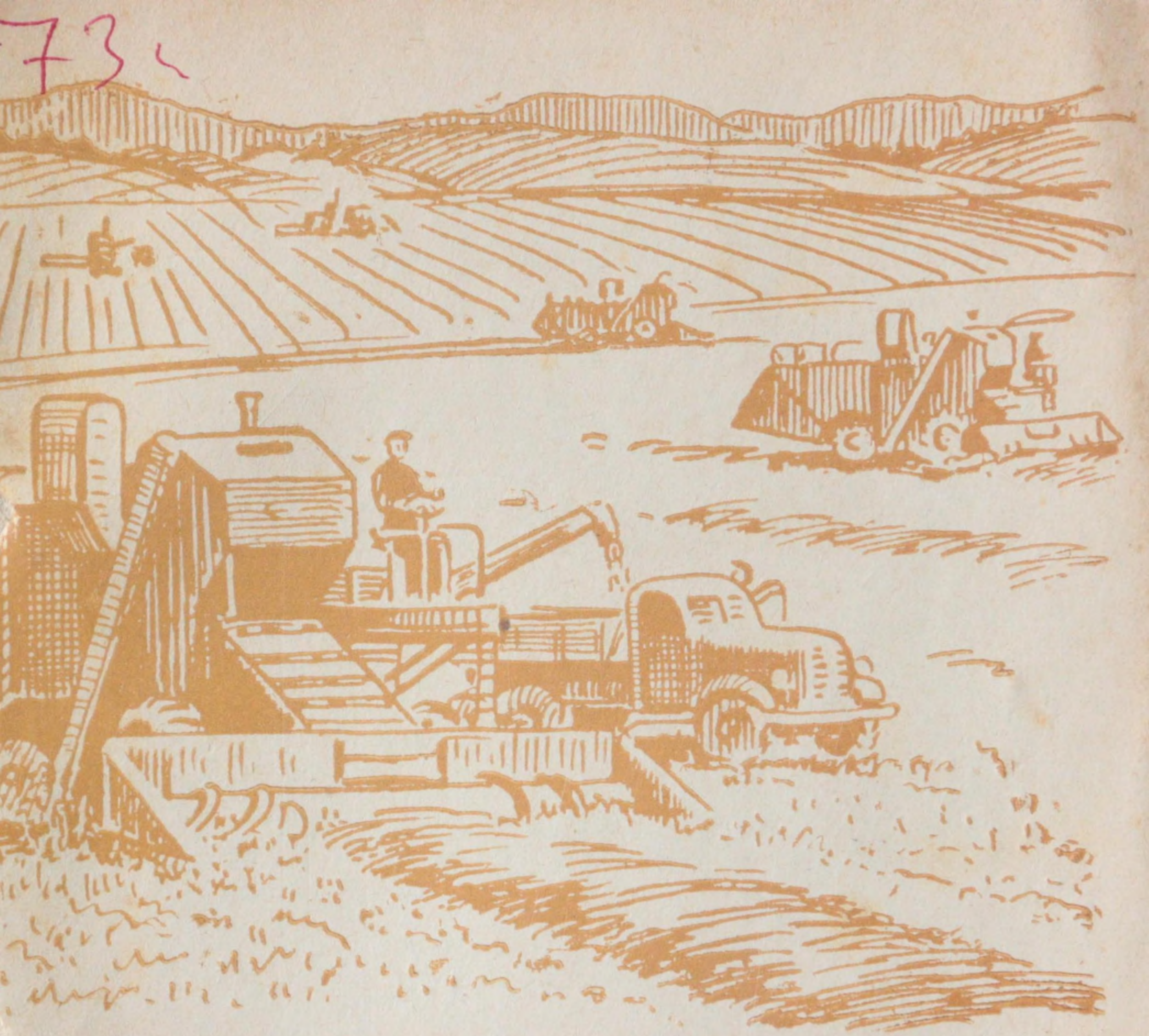

АГИТАТОРДЫН БЛОКНОДЫ №10

АГИТАТОРДЫН БЛОКНОДЫ

10 №
октябрь
1973 ј.

КПСС-тин Горно-Алтайский обкомынын пропаганда ла
агитация бөлүгү

ПАРТИЙНЫЙ ПРОПАГАНДАНЫ ЭЛБЕДЕР ЛЕ ОНЫН ӨДҮНГИЗИН ТЫНГЫДАР

1973 жылда 1 августта КПСС-тин Төс Комитеди «КПСС-тин Төс Комитединин Генеральный качызы н.к. Л. И. Брежнев Американын Бириктирген Штаттарына барып жүргенинин итогтарыла колбой пропаганданын төс ууламжылары керегинде» жөп жараткан. Јорукташтын итогтары, КПСС-тин Төс Комитединин бу сурак аайынча жараткан жөби областын партийный организацияларынын төс ажарузында туруп јат.

КПСС-тин Төс Комитединин Генеральный качызы, СССР-дин Верховный Советинин Президиумынын члени н.к. Л. И. Брежнев США-га барып жүргени јаан учурлу исторический керектердин тоозына кирип јат.

Советско-американский жөптөжү-куучындардын политический ле практический једимдерин, бек амыр-энчүни јеткилдеери јанынан н.к. Л. И. Брежневтин акту бойынын јаан ишке берген ийде-күчин советский албаты, карындаштык социалистический ороондор, телекейлик коммунистический движение, јер үстинин амыр-энчү сүүген ле прогрессивный ийде-күчтери бийик баалап турулар.

СССР-дин тышјанындагы политиказы — классовый политика. Ол јангыс ла бистин албатыга амыр-энчү иштеер айалга јеткилдеп турган эмес, ол социализмнин тур-

тан аайын тыгыдарына, ишмекчи ле национально-жайым-данар движениеге болужат. Онын учун бу политиканы телекейдинг элбек калык-јоны јарадып јат.

Бистинг областьтын ишкүчиле јаткандары советско-американский бийик кеминде өткөн туштажулардын једимдерин бүткүлинче јарадып, КПСС-тин Төс Комитедининг Политбюрозынын, Советский башкарунын ла нөк. Л. И. Брежневтин јер үстинде бастыра-текши амыр-энчүге ле јеткер јок болорына кошкон јаңы јаан кожултазын бийик баалап турулар.

Советский орооннын тышјанындагы ленинский политиказын, КПСС-тин XXIV съезди јөптөгөн амыр-энчүнин Программанын бүдүрери учун КПСС-тин Төс Комитедининг Политбюрозынын ла Советский башкарунын өткүрип турган тартыжузын областьтын ишкүчиле јаткандары бирлик күүн-санаалу јарадып турулар.

КПСС-тин Төс Комитедининг Генеральный качызы нөк. Л. И. Брежневтин США-га барып жүргени, онын президент Р. Никсонло өткүргөн туштажу-куучындары областьтын «Звезда Алтая» ла «Алтайдын Чолмоны» газеттердинг страницаларында, алтай ла орус тилдерле өткүрилген радиоберилтелерде ле областной партийный организациянын пропагандисттерининг өткүргөн ижинде јарт көргүзилген.

Бу туштажулар керегинде бастыра официальный јетирүүлөр, советский ле тран ары јанынын пресказынын, бастыра телекейдинг политический ле общественный ишчилеринин, анайда ок бистинг областьтын ишкүчиле јаткандарынын шүүлтелери эки газеттин страницаларында ла радиоберилтелерде улам сайын јарлалган.

КПСС-тин Төс Комитедининг Генеральный качызы нөк. Л. И. Брежневтин США-да өткүргөн туштажу-куучындарынын једимдерин јарадып, јер үстинде амыр-энчүни тыгыдарына, башка-башка социальный системалу государстволор амыр-энчү коштой турарына уулан-

дырылган ленинский политиканы өткүрерине кичеенип тургандары учун коммунистический партияга ла Советский башкаруга бастыра жүрегинен быянын айдып тургандары керегинде писмолорды областьтын газеттерине ле радиозына Жолодогы совхозтын тракторный бригаданын бригадири нөк. К. Табаев, «Горно-Алтайсксельстрой» тресттин парткомунун качызы нөк. Б. Шестаков, «Советский Алтай» совхозтын ишмекчизи, СССР-дин Верховный Советтин депутаты нөк. О. С. Тадышева, областной Советтин депутаты нөк. П. Клюкин, пединституттын студенти Р. Амыров, Ондой аймакта Карл Маркстын адыла адалган колхозтын главный зоотехникти нөк. Текушев ле оонг до өскө көп улус бичигендер.

Областной партийный организация ленинский тышжанындагы политиканын једип алган једимдеринин јаан учурын ајаруга алып, КПСС-тин XXIV съездинин јараткан тышжанындагы политиканын программанын элбек калык-јонго јартайтаны, нөк. Л. И. Брежневтин США-га барып жүргенинин ле партиянын өскө дө башкараачыларынын гран ары јанындагы ороондорго јоруктап жүргендеринин једимдерин јартайтаны — кыска өйгө өткүретен иш эмес, бастыра улустын ортозында узак өйгө лө үзүк јогынан өткүретен элбек ле јаан учурлу иш деп шүүп јат.

Областной партийный организация бу ишти тәзә тура, партиянын XXIV съезди јараткан тышжанындагы политиканын программасында, КПСС-тин Төс Комитединин апрельде (1973 ј.) өткөн Пленумынын јөбинде, КПСС-тин Төс Комитединин Политбюрозынын, СССР-дин Министрлеринин Советинин «Л. И. Брежневтин США-га барып жүргенинин итоторы керегинде» документиинде ле партиянын Төс Комитединин Генеральный качызынын ого «Албатылар ортодо амыр-әнчүни тынгытканы учун» деп телекейлик Ленинский сыйды берип ту-

рар тужунда айткан куучынында берилген шүүлтелерле башкарынып јат.

Бу јуукта партиянын обкомы областной идеологический учреждениелердин ишчилеринин, ведомстволордын партийный организацияларынын качыларынын, үредүлү заведениелердин башкараачыларынын ла общественный дисциплиналардын преподавательдеринин, творческий ле общественный организациялардын башкараачыларынын совещаниезин өткүрген. Анда партиянын обкомынын баштапкы качызы н.с. Н. С. Лазебный «КПСС-тин Төс Комитединин Генеральный качызы н.с. Л. И. Брежневтин США-га барып жүргенинин итогтарыла колбой пропаганданын төс ууламјылары» деп доклад эткен.

Партиянын областной комитеди КПСС-тин горкома, райкомдорыла кожо сентябрьдын 20—25 числоларында областьтын бастыра аймактарында андый ок совещаниелер өткүрген. КПСС-тин Төс Комитединин јөбинин төс шүүлтелери баштамы партийный организациялардын качыларынын, партийный ла комсомольский политический ле экономический үредүнин пропагандистеринин семинарларында јартап айдылган.

Областьтын партийный организациялары бойларынын пландарына ла мероприятиелерине бүгүнгү күннин задачаларына келиштире кубулталар эдип, КПСС-тин ле Советский государствонын тышјанындагы политиказынын төс сурактарын јартаарын там ла тыгыдып турулар. Партийный комитеттер ле организациялар бойларынын бу күнге јетире өткүрген иштерин критический анализировать эдип, 1974 јылдын перспективный планынын төс сурактарын шүүп турулар.

Городто ло јурттарда аңылу цикл аайынча кычырылган лекциялар јаан тоомјыда. Ишмекчи коллективтерде, культуранын учреждениелеринде 34 лекторий ле кинолекторий тәзәлгән. Турлуларда, јаланг ижинин стандарында «Албатылар ортодо јеткер јок болорын ла амыр-

энчүни тынгыдары учун тартыжуда нск. Л. И. Брежнев-тинг өткүрип турган ижи» деп тема аайынча беседалар, культуранын учреждениелеринде сурактардын ла каруулардын вечерлери өткүрилет, «Амыр-Энчүни јеткилдее-рине амадап», «Албатылар ортодо амыр-энчүни тынгы-дары учун» деп выставкалар, «Амыр-энчүниг програм-мазынын јаңы једимдери», «Амыр-энчүге учурлалган јорук јенүлү өткөн» деп ле өскө дө бажалыкту тематичес-кий полкалар јазалган.

Партиянын областной комитеди лекторлордын, по-литинформаторлордын, пропагандисттердин, учёныйлар-дын, партийно-советский активтин, пединституттын, ор-то үредүлү заведениелердин преподавательдеринин, ал-баты хозяйствонын специалисттеринин болужыла јурт улусты информировать эдерин элбедип ле тынгыдып јат. Бу иште общественно-политический тематика аайынча лекциялар кычырып турган 250 лектор туружат. Олор калганчы айларда 1500-тен ажыра лекциялар кычыр-гандар. Јербойындагы лекторлорго болуш эдип лекция-лардын, докладтардын ла беседалардын темалары ий-илген.

Партиянын ла государствонын башкараачыларынын өскө ороондорго јоруктагандарынын једимдери, бистинг орооннын телекейлик аренадагы јенүлери телекейлик термоядерный јууны болдыртпас эткедий, өштөштөн јөн-төжүге бурылта эткедий ийде-күчтер ле чокум аргалар јер үстинде бар болгонын көргүзет. Башка-башка соци-ально-экономический системалу государстволор амыр-энчү коштой турарына ууландырылган ленинский амыр-энчү политиканын јүрүмдү ле једимдү болтонын бис јарт көрсдис.

Бу једимдер ала-көнө келген эмес. Олор КПСС-тин Төс Комитединин Политбюрозынын, Советский башкару-нын, Төс Комитеттин Генеральный качызы нөк. Л. И.

Брежневтин акту бойынын узак ойгө өткүргөн турумкай тартыжузынын шылтузы.

Бистин областьтын коммунисттери ле бастыра эл-жо-ны Улу Октябрьдын, СССР-дин албатыларынын најы-лыгынын керегине чындык болгондор до, болорлор до. Олор партиянын ла госуларствонун ичјанындагы ла тышјанындагы политиказын бүткүлинче јарадып, КПСС-тин XXIV съездинин јөптөрин бүдүрерине ууландырган эрчимдү ижиле социалистический Төрөлинин ийде-күчин тыгыдарына јөмөлтө эдип турулар.

Империализмнин агрессивный бүдүми ле учуры ку-булбаганын бис јакшы билерис. Капиталистический го-сударстволордо телекейлик кату айалганы јымжадары-на удурлажып турган ийделер бүгүн де бар, агрессия-нын ла јуунын от-јалбыжы камылгадый јеткерлү јерлер амди де артканча.

Антисоветизм маоисттердин государственнй полити-казы боло бергени, улудержавный национализм дезе бу политиканын төзөлгөзи боло бергени текши јарлу. Мао-исттердин печадинде КПСС-тин ле Советский башкару-нын ич ле тышјанындагы политиказын каралап турган көп материалдар јарлалат.

Национально-јайымданар движениени Советский Со-юзка ла өскө дө социалистический ороондорго удурлаш-тырарга, оны социалистический најылыктан, телекейлик коммунистический ле ишмекчи движениеден айрып алар-га умзанган амадузына једип аларга болуп, маоисткий башкарту кандый ла јаман кылыктарды тузаланат.

Шак онын учун идеологический ишчилер, областьтын партийный организациялары бистин партиянын ла оро-оннын. Кытайдагы айалгала колбөй өткүрип турган по-литиказын элбек калык-јонго чокум јартаар учурлу. Ол политика КПСС-тин XXIV съездинин јөптөринде, пар-тиянын Төс Комитединин апрельский (1973 ј.) Плену-

мынын материалдарында, нөк. Л. И. Брежневтин калганчы куучындарында јарт көргүзилген.

Социалистический ороондордын политический ле идейный бирлигин, коммунистический ле ишмекчи партиялардын рядтарынын бирлигин мынан ары тыгыдатаны јанынан сурактар, социалистический ороондорло идейно-политический ле культурный колбуларды көргүзип јартайтаны бистин ижибистин төс јеринде туруп јат. СССР-дин ле США-нын ортозындагы колбуларды јарандырганы Европанын ла Азиянын, Африканын ла Латинский Американын албатыларынын јилбүлерине каршу јетирбей, карын олорго бойларынын социальный, экономический ле өскө дө эн каруулу керектерин алдындагызынан јенүлү бүдүрип аларына јөмөлтө эдет.

КПСС-тин ле Советский башкарунын башкараачыларынын өскө ороондорго барып өткүргөн туштажукуучындарыла, нөк. Л. И. Брежневтин США-га барып келгенинин итогтары аайынча КПСС-тин Төс Комитединин јөбиле колбой бистин алдыста ишкүчиле јаткандарды, анчадала јашөскүримди, интеллигенцияны интернациональный, патриотический јанынан таскадарын мынан ары тыгыдатанынын чокум задачалары туруп јат.

Областьта, областной партийный организацияда 30-кашыдар башка-башка нациялу улус иштепилейт.

Областын ишкүчиле јаткандарынын өскө укту албатыларла экономический ле культурный колбуларын бастыра јанынан тынгытканы интернациональный тазыктыларында сүрекеј јаан учурлу болуп јат.

Бистин область 1929 јылдан бери Хакасский автономный областьла најылажып ла мсрөйлөжип јат. Эки областьтын ишкүчиле јаткандары социалистический молжуларды канайда бүдүрип турганы керегинде, улустын јадын-јүрүми керегинде јетирүлерди газеттер ле радио ажыра улам сайын көрүп ле угуп турулар. Ого үзеери областьтар ортодо делегациялар јүрүжет.

Бистин областьтын ишкүчиле јаткандары МНР-дин Баян-Улэгей аймагынын улузыла карындаштык колбулу. Кош-Агаш аймакта СССР-дин 50-јылдыгынын адыла адалган колхоз Баян-Улэгей аймакта Улан-Хус деп сомонло, «Путь к коммунизму» колхоз «Ценгель» деп сомонло најылык колбуларлу.

Уренчиктерди интернациональный тазыктырары јанынан јаан ченемел городто ло аймактарда јуулган. Школдордо интернациональный најылыктын клубтары ачылган. Көп пионерский дружиналар ГДР-дин, Венгриянын, Болгариянын, Чехословакиянын, ПНР-дин, МНР-дин пионерлериле бичик алыжып турулар. Союзный республикаларла, бистин орооннын герой-городторыла заочный ла чындык јоруктар өткүрилет, пограничниктерле, воинский частытарла најылык колбулар тургузылат.

Бистин областька орооннын крайларынан ла областтарынан художественный самодеятельностьтын коллективтери, артисттери, писательдери ле өскө дө улузы келгилейт.

Партиянын обкомы «Знание» обществонын областной организациязыла кожо «Ишкүчиле јаткандарды интернациональный тазыктырарынын ленинский ээжилери» деп тема аайынча лекторлордын ла пропагандисттердин анылу семинарын өткүрген. Партиянын обкомынын бюросы јурт улустын ортозында СССР-де национальный суракты бүдүргени керегинде, национальностьтор ортодо колбуларды өскүрери, албатылардын најылыгын тындыдары, нациялардын өзүми ле бой-бойларына јуук болоры аайынча алтайлап ла орустап лекциялар кычыратан јаантайын иштеер лекторлордын 23 кижиден турган группазын тсзөгөн, социализм тужунда национальный колбулардын сурактары аайынча лекциялардын тематиказын јөптөгөн. Бу сурактар аайынча областной научно-теоретический конференция өткүрери белетелип јат.

Партийный ла комсомольский политүредүнин ле эко-

номический үредүнинг школдорында тös программада темдектелген темаларла коштой Лениннинг теоретический иштерин, КПСС-тин XXIV съездинин материалдарын, партиянын Тös Комитединин декабрьский (1972 j.), апрельский (1973 j.) Пленумдарынын jöптöрин, партиянын экономический теориязын ла политиказын, партиянын ла Советский госуударствонин телекейлик политиказын, онын једимдерин ле проблемаларын үренерлер.

Ишкүчиле јаткандардын ортозында өткүрип турган политический иштин элбедилгени ле онын камааны тын ыдылганы јуртхозяйственный иштерди јенүлү бүдүрерине, тогузынчы бешјылдыктын үчинчи јылынын пландарын ла социалистический молјуларын кыйалтазы јогынан бүдүрерине јаан јөмсөлтө эдер.

ПАРТИЙНЫЙ ЛА ЭКОНОМИЧЕСКИЙ ҮРЕДҮНИНГ ЖАҢЫ ЖЫЛЫ

Коммунисттерди, бастыра ишкүчиле жаткандарды идейный үредип тазыктырары КПСС-тин ижининг тӱс ууламжыларынын бирүзи болуп жат. Бистин областьтыг баштамы партийный организациялары бу суракка жаан аяру эдип турулар. Олор политический ле экономический үредүнин системазында үредүлү жаңы жылга ончо жанынан белетенип алдылар. Үредүлү жаңы жылга белетер иш партиянын идейно-политический ижин тыгыдары керегинде КПСС-тин XXIV съездинин жӱптӱри, партиянын Тӱс Комитединин 1972 жылда декабрь айдагы ла 1973 жылда апрель айдагы Пленумдарынын жӱптӱри аайынча ӱдүп жат. Бастыра бу иштин тӱс јеринде бистин ороондо коммунизмди бӱдӱрерининг сурактары тургузылган.

Бу задачаны бӱдӱреринде партийный үредүнинг системазы жаан учурлу болуп жат. Коммунисттердин ле партийный эмес активтинг политический үредүзининг системазы ишкүчиле жаткандардын марксистско-ленинский билгин бийиктедетен быжу университет боло берди. ӱткӱн жылда бистин областьта партийный үредүнинг системазында 21 муннан ажыра кижжи үренген.

Партийный үредүнинг эмди бар системазы бойынын жарамыкту болгонын кӱргүсти. Марксизм-ленинизмнинг бӱлүктерин ээчий-деечий үренгени улуска бек теоретический билгирлер берет, теоретический сурактарды коммунизмди тӱзӱп бӱдӱрерининг практический сурактарыла колбоштырарга болужат.

Марксизм-ленинизмнинг энирдеги университетинде,

теоретический семинарларда, орто ло баштамы звенолордын политшколдорында Лениннинг произведениелерин, КПСС-тин XXIV съездинин материалдарын, коммунистический строительстволо колбулу јаан учурлу теоретический сурактарды үренерине ајару эдилип јат.

Эмди үредүлү жаңы жылда политический ле экономический үредүнинг системазын там јарандырар, бу керекте формализмди јоголтор, үредү једимдү ле тузалу болорын бийиктедер задача туруп јат.

Марксистско-ленинский үредүнинг тузазы коммунисттердин идейный таскадузы бийик болгоныла, оло марксистско-ленинский үредүни, коммунизмнин теориязын јүрүмде, практический иште эрчимдү тузаланып тургандарыла кемјилип јат.

Үредүлү 1973—1974 жылда марксистско-ленинский үредүнинг төс задачазы — коммунисттер, комсомолдор, партийный эмес актив марксизм-ленинизмнин теориязын, В. И. Лениннин произведениелерин, партиянын ла башкарунын јөптөрин терен жиде үренгени ажыра партиянын XXIV съездинин јөптөрин, тогузынчы бешјылдыктын задачаларын јенүлү бүдүрерине советский улусты көдүрери ле олодың политический ле иштеги эрчимин тыгыдары.

Политический үредүде төс јерде марксизм-ленинизмнин классиктеринин произведениелери, партиянын XXIV съездинин материалдары, КПСС-тин Төс Комитединин 1972 жылда декабрь айдагы ла 1973 жылда апрель айдагы Пленумдарынын јөптөри, «Советский Социалистический Республикалардын Союзынын бежен јылдыгы керегинде» КПСС-тин Төс Комитединин Генеральный качызы нөкөр Л. И. Брежневтин доклады ла РСДРП-нин II съездинин 70 јылдыгына учурлалган торжественный јууннын материалдары турар.

Бастыра бу документтерди партийный ла комсомольский үредүнинг системазында өткөн үредүлү жылда үре-

нип өткөн. Эмди дезе ол материалдарды ончо жанынан теренжиде, бүгүнгү күндеги задачаларла жуук колбулу үренери керектү болуп јат.

Партийный ла комсомольский үредүнинг системазында јангы јыл КПСС-тин Төс Комитедининг 1973 жылда апрель айда өткөн Пленумынын материалдарын, КПСС-тин тышјанындагы политический ижинин теоретический сурактарын үренериле башталар.

Партийный үредүнинг бастыра системазында Л. И. Брежневтин СССР төзөлгөнинин бежен жылдыгына учурлалган докладында айдылган түп-шүүлтелерди, советский кижининг текшинациональный оморкодузы, јангы обществоны төзөп бүдүреринде нациялар табынча там жууктажып биригери керегинде ле общественный жүрүм коммунизмди бүдүрип барган сайын там ла интернациональный болуп барары керегинде айдылган шүүлтелерди оңон ары үренер.

Партийный организациялар коммунисттерди ле партийный эмес активти нравственный үредип тазыктырарына јаан ајару эдер учурлу. Быјылгы үредүлү јылда бистинг областьтын школдорында «Коммунизмди төзөп бүдүрери ле јангы кижини үредип тазыктырары» деп тема ла теоретический семинарлар төзөлср.

Јангы үредүлү јылда политический ле экономический үредүнинг системазы оңон ары јаранар.

Бу күндерде партийный организацияларда үредүзин божодып салган улус мынан ары кайда ла нени үренетенин јартаары јанынан иш өдүп јат. Областьта марксизм-ленинизмнин төзөлгөслөрининг школдорында үренерине текши үредүзи ас бир мунга шыдар коммунист бар. Бу нөкөрлср өдүп јаткан политиканы үренетен кружкторго жүрүп, экономический билгирлердинг төзөгөлөрин, партиянын ла башкарунын јаан учурлу документтерин, олардын кезиги дезе — КПСС-тин историязынын јенилткен курсын үрензе, јакшы болор.

Бытовой жеткилдеер учреждениелерде ле предприятелерде, садуда, балдардын садтарында ла ясляларында иштеп турган улус комсомольский политический үредүнинг системазынын программазы аайынча коммунистический моральдын ээжилерин үренерте јараар.

Орто звенодо үренген коммунисттер КПСС-тин историзынын, политический экономияны, марксистский философияны ла научный коммунизмди үренип божоткон, је бийик звенодо үренерине јетире белетелгелек болгожын, олар марксистско-ленинский теорияны — Маркстын, Энгельстин, Ленинын произведениелерин тузаланып, онон ары теренжиде үренер аргалу.

Партийный үредүнинг эн бийик звенозында башкараачы ишчилер, интеллигенция, специалисттер, инженерно-технический ишчилер бойларынын ижи аайынча политический ле экономический билгирин бийиктедетен анылу система тӱзӱлгӱн.

Теоретический семинарларга он тема берилген; ол тоодо «КПСС-тин XXIV съезди коммунизмди тӱзӱп бӱдӱрип турган ӱйдӱ партиянын башкараачы учуры там јаанап турары керегинде», «Коммунистический строительство производствоны научный башкараарынын тӱзӱлгӱри» ле ӱскӱ дӱ темалар. Марксистско-ленинский теориянын ла КПСС-тин политиказынын сурактарын теоретический семинарларда теренжиде үренер.

Политический үредүнинг эн бийик звенозында јаан учурлу јерде башкараачы ишчилердин үредүзи туруп јат. КПСС-тин Тӱс Комитеди бойынын ӱспӱринде, анчадала «Ташкенттин городской партийный организациясында башкараачы ишчилердин марксистско-ленинский ле экономический үредүзи тӱзӱлгӱни керегинде» деп ӱӱбинде кадрларды белетееринин ле үредип тазыктарарынын научно тӱзӱлгӱлӱнгӱн программазы берилген.

Бистин областьтын баштамы партийный организациялары ла партийный комитеттери КПСС-тин Тӱс Ко-

митедининг jakылталарын бүүдүрүп, башкараачы ишчилерди үредери ле идейный тазыктырары jанынан jaан иш өткүрүп турулар.

«Ишкүчиле jаткандардын экономический үредүзин жарандыраы керегинде» КПСС-тин Төс Комитедининг jөби аайынча бистин областьта экономический үредүнин элбек системазы тсзөлгөн. Политический ле экономический үредүнин системазында марксистско-ленинский теорияны, Советский Союзтын Коммунистический партиязынын эмдиги өйдөги экономический политиказынын jaан учурлу сурактарын, хозяйствоны башкараарынын ла пландаарынын научный тсзсөлгөлөрүн өткөн жылда 13,5 мун кижжи үренген. Jүстөр тоолу коммунисттер ишкүчиле jаткандардын элбек калыгы ортодо экономический билтирлерди таркадып jадылар. Жаңы үредүлү жылда экономический үредү там элбеер, анда үренип тургандардын тоозы көптөөр.

Je оныла коштой бистин областьта кезик партийный организацияларда экономический үредүге аjару этпей, теоретический билгирлерди хозяйственный иштерди бүүдүрериле колбоштырбай, теоретический үредүни производствоны жарандыраарына ууландырбай турган учуралдар бар.

Экономический үредүни тсзсөринде бар тутактарды jоголторы jанынан партийный ла профсоюзный организациялар, хозяйстволордын башкараачы ишчилери jaан иш өткүрер учурлу.

КПСС-тин Төс Комитедининг неде ле сайын чыгып турган «Экономический газедининг» быjылгы 27, 28, 29, 30, 31, 32 ле 33 номерлеринде 1973—1974 үредүлү жылда экономический үредүнин пландары ла программалары жарлалган. Ол пландарда ла программаларда, былтыргызына ксрө, коротконы-кошконы, jангыртылганы бар. Анда кыйалта jоктон керектү литература ла үренип турган улуска беретен jakылталардын тематиказы бар.

Ишкүчиле јаткандарды политический ле нравственный тазыктыларында, олар бойларынын экономический ле научно-технический билгирлерин тереңжидеринде, озочыл ченемелле, науканын јаңы једимдери ле таныжарында албатынын университеттери ле коммунистический иштин школдоры эмди ишмекчилердин ле колхозчылардын билгирин бийиктедер тös арга боло берди.

Öткөн јылда бистин областьта коммунистический иштин 65 школы иштеген, олардо бүдүн јарым муннан ажыра кижии үренген. Оныла коштой коммунистический иштин кезик школдорында үредүнин кеми јабыс сдүп турганын, олардын ижин партийный ла профсоюзный организациялар, башкараачы ишчилер чокум башкарбай тургандарын темдектеер керек. Бу школдор ишкүчиле јаткандарды коммунистический күүн-тапту эдип тазыктырар јаан учурлу аргалардын бирүзи болгонын ундырга јарабас.

Областын партийный организациязы өзүп јаткан јиит үйени коммунистический күүн-тапту эдип тазыктырарына јаан ајару эдет. Öткөн јылда комсомолдордын политический үредүзинин системазында марксистско-ленинский теорияны ла КПСС-тин политиказын беш муннан ажыра кижии үренген.

Комсомолдордын ла комсомол эмес јашöскүримнин политический үредүзинин тös задачазы — өзүп јаткан јиит үйенин идеяный кемин бийиктедери, оларды ишке коммунистический күүн-тапту эдип үредери, пролетарский интернационализмге ле советский патриотизмге тазыктырары.

Быјылгы үредүлү јылдан ала комсомолдордын политический үредүзинин системазында «Јашöскүримге партия керегинде» деп јаңы курс башталып јат. Теоретический семинарларда КПСС-тын тышјанындагы политический ижин үренерлер.

Комсомолго В. И. Лениннин адын адаганынын бе-

женинчи жылдыгын темдектеерине белетенгениле колбой «Ленин чилеп үренер, иштенер ле тартыжар!» деп тема зайынча ленинский урок өткүрилер.

Коммунистический партиянын бастыра политический, идейно-таскамал ла төзөмөл ижи, бастыра партийный пропаганда эмди КПСС-тың XXIV съездинин жөптөрүн, тогузынчы бешжылдыктын пландарын ла социалистический молжуларын эйинен озо бүдүрерине ууландырар учурлу. Марксистско-ленинский ле экономический үредүнин идеяный кемин бийиктедери, үредү једимдү ле өдүни, практический задачаларла үзүк јок колбулу болорын јеткилдеери — бастыра партийный организациялардын тес задачазы болор учурлу.

Бистинг областта, бастыра ороондо чылап ок, партийный ла комсомольский үредүнин системазында үредүлү јангы жыл башталып јат. Баштапкы күнде үредүни үспей, тесэмөлдү баштап, бийик кеминде өткүрерин јеткилдеер керек.

Я. ПУСТОГАЧЕВ

ПАРТДОКУМЕНТТЕР СОЛЫРЫНА

Областын партийный организацияларында партийный документтер солыры оного ары өдүп жат. 1973 жылда партийный билет алган коммунисттердин тоозы там ла көптөп туру.

Партийный документтер солыры КПСС-тин XXIV съездинин ле КПСС-тин Төс Комитединин майский (1972 жыл) Пленумынын жөптөри аайынча өдүп жат. Партийный документтерди солырын организационно-политический жаан учурлу иш деп бодоп өткүрзин, оны партийный рядтарды оного ары тыгыдарына, коммунисттердин эрчимин ле дисциплиназын ксдүрерине тузаланзын деп, партиянын жөптөринде чокумдалып темдектелген. Партийный организациялар, бастыра коммунисттер КПСС-тин Программанын ла Уставынын некелтелерин кый-алта жок бүдүрерин, олоо производство ло общественно-политический жүрүмде баштаачы учурын көргүзерин, партийный жакылталарды ак-чек бүдүрерин, марксистско-ленинский теорияга жаантайын үренерин, советский закондорды, коммунистический күүн-таптын нормаларын ла социалистический общежитиенин праволорын бүдүреринин жозогын көргүзерин жеткилдезин деп, Пленумнын жсбинде айдылган.

Партиянын бу жакарузын бистин областын бастыра партийный организациялары жараткандар. Партийный организациялар билеттер солыр эйдө коммунисттерди бойынын каруулу жерегин ак-чек бүдүрер ле партийный жүрүмнин ленинский ээжилерин бүдүрер күүн-тапту эдип тазыктыларынын башка-башка эп-сүмелерин туза-

ланып јат. Јартап айтса, кажы ла коммунистле воспита-
тельный иш ёткүрери јаранган, ол коммунисттер бой-
бойына некелтени кёдүрер, анайда ок баштамы ла цехо-
вой организациялардын ижин башкарарын јарандырар
айалга тёзөгөн. Иштеп турган коллективтердин кёп са-
базында коммунисттердин общественно-политический ле
трудоуой эрчими тынгыган.

Партиянын Маймадагы, Шабалиндеги, Кан-Оозы-
дагы ла ёскё дё райкомдорынын бюролорында партий-
ный документтерди солыырыла колбулу сурактарды
јаантайын шүүп көрүп турулар. Темдектезе, КПСС-тин
Маймадагы райкомынын бюрозы бу јуукта «Веселый»
рудниктин партийный организациязынын КПСС-тин Тёс
Комитединин майский (1972 ј.) Пленумынын некелтези
аайынча коммунисттердин производство ло общест-
венный јүрүмде баштаачы учурын кёдүрери јанынан ёт-
күрип турган ижи керегинде» суракты шүүп көргөн. Бу
партийный организация партийный документтер солыы-
рына јакшы белетенген, бастыра эп-сүмелерди комму-
нисттердин эрчимин кёдүрерине тузаланган. Коммунист-
тер баштаачы учурын производство ло общественный
јүрүмде канайда бүдүрип турганын партийный бюродо
ло партийный јуундарда кёп катап шүүжип көргөндөр,
КПСС-тин Программасы ла Уставы аайынча көп лекция-
лар кычырарын тёзөгөндөр. Парторганизацияда кажы ла
коммунистле ағылу куучындар ёткүрилген, эмди де ёт-
күрилип јат, партийный јакылталар берерин аайлу-баш-
ту эдип алгандар. Партдокументтер солыырына белеге-
нип турар сйдё партийный ла трудоуой дисциплина ты-
нгыган, цеховой парторганизациялардын ла бастыра
коммунисттердин иштеги эрчимдери тынгыган. Мынын
бастыразы предприятияенин производственный јүрүмине
јакшы камаанын јетирген.

Јаңы билет алган улус ла партийный комитеттердин
ишчилери партбилет берген сйди качан да ундыбас. Би-

лет аларга кажы ла коммунист тын санаалу, бийик амадулу ла күүн-тапту келгилейт. Партбилет алган кажы ла кижиги өткөн өйдөгү жүрүмин сананып, производстводо ло общественный жүрүмде бүдүргөн ижин эске алынып, мынан ары партиянын текши ижинде канайда туружарын шүүнип јат. Коммунисттер санаа-шүүлтелерин ле күүн-таптарын практический ижинде тузаланат. Олор общественный производствонун эффективозын көдүрери, технический өзүмди түргендедери, јангы бешјылдыктын ла ол тоодо 1973 јылдын план-јакылталарын өйинен озо бүдүрери учун тартыжуда бастыра ийде-күчин салып туружып турулар. Бистин областной партийный организациянын коммунисттеринин көп сабазы мөрсөйдө эрчимдү туружып, өскө улуска јозок көргүзөт.

«Мен јангы партийный билетти алдым. Оны ачып көрөр тужунда мынан ары бүгүнгизинен артык иштеер, өскө улуска јозок көргүзөр учурлу болгонымды эзеп турум. Бистин ферманын цеховой партийный организациязынын коммунисттери тогузынчы бешјылдыктын үчинчи эн каруулу јылында малдан алган продукталар садар план-јакылтаны өйинен озо бүдүрерине кичеенер» деп, КПСС-тин XXIII съездинин делегады, Октябрьский Революциянын орденини кавалери, Кан-Оозы аймакга «Путь Ленина» колхозтын койчызы коммунист Качкышев Я. М. айдат.

Кош-Агаш аймактын партийный организациязынын коммунисттери партийный билет алганына сүүнгенине үзеери, ол көп керектер бүдүрерине молјоп јат деп чын бодойт. Быјыл олор хозяйстволордо качан да болбогон көргүзүгө једер јоп јарадып алгандар. Олордын амадузы жүрүмде бүдүп турганын Кош-Агаш аймакты 1972 јылдын төртинчи кварталында ла 1973 јылдын баштапкы јарымында малдан арбынду продукция алып, оны государственного көптөн садары учун Бастырасоюзный социалистический мөрөйдүн итогы аайынча КПСС-тин Төс Коми-

тедининг, СССР-дин Министрлеринин Совединин, ВЦСПС-тин ле ВЛКСМ-нин Төс Комитединин Кызыл маанызыла кайралдаганы керелеп туру.

Андый јакшынак керектер бисте ас эмес. Областьтын коммунисттери бу күндерде общественный малды јакшы кыштадарына белетенер иште эрчимдү ле ак-чек туружат.

Је оныла коштой, кезик партийный организациялар коммунисттердин производство, организаторский ле массово-политический иштерде баштаачы учурын КПСС-тин Төс Комитединин майский (1972 јыл) Пленумынын некелтези аайынча көдүрери јанынан областной партийный организациянын ижинде тuzаланып турган эп-сүмелерин ле бүдүмдерин јакшы тuzаланып болбой турулар.

Көксуу-Оозы, Улаган аймактарда цеховой парторганизацияларда партийный јуундар ас өткүрилет. Билет солыыр иштерди партийный организациянын камаанын тыгыдарынын задачаларыла колбу јок өткүргилейт, ол государственный пландарды ла социалистический молјуларды бүдүрерине јөмөлтө болбой туру. Көксуу-Оозы аймакта Амурдагы ла Алтыгы-Оймондогы совхозтордын, Улаган аймакта Улагандагы совхозтын партийный организациялары кезик коммунисттер производственный пландарын, алган молјуларын бүдүрбей, иштин дисциплиназын бузуп турганын ајаруга албай, некелте этпей турулар.

Јолодогы ла Кенидеги совхозтордын партийный организацияларында иш уян төзөлгөн. Бу хозяйстволордын партийный комитеттери хозяйственный сурактар бүдүрери јанынан башкараачы ишчилерге ле специалисттерге некелтени ас эдил турулар. Малга азырал белетеер иш јабыс тебүлү өткөн. Бар техниканы јакшы тuzаланып болбой јат.

Цеховой партийный организацияларда чыгарган јөптөрдү бүдүрерин, партийный јуундарда коммунисттердин

критикалары ла шүүлтелери аайынча иштер өткүрерин шинжүдө тутпай јат. Кезик коммунисттер служебный керегин бүдүреринде јозок көргүспей, партийный ла трудовой дисциплинаны бузуп турулар, ол ок сйдө андый кыллыктарды партийный јуундарга тургуспай јат.

КПСС-тин Гөс Комитединин майский ле декабрьский (1972 јыл) Пленумдарынын јөптөринин некелтелерин бүдүреринде кезик баштамы парторганизацияларда једикпестер болуп турганынын төс шылтагы партиянын Көксуу-Оозындагы, Улагандагы ла Ондойдогы райкомдору парткомдордын ла цеховой партийный организациялардын качыларына партийный некелтени уйан эдин, бойлорынын чыгарган јөптөрин баштамы партийный организацияларда бүдүрерин јеткилдеп болбой турганында болуп јат.

Областной партийный организацияларда партийный документтер солыыры өткөнчө, бистин ижис једимдү болоры бастыра коммунисттер каруулу ижин ак-чек бүдүргенинен камаанду.

Партийный комитеттер ле баштамы партийный организациялар мынан да ары коммунисттерге КПСС-тин Программанынын ла Уставынын некелтелерин кыйалта јок бүдүрерине, партийный ла государственный дисциплинаны, коммунистический нравственностьн нормаларын буспазына некелтени бийиктедер учурлу.

Партдокументтер солыырыла коштой, партийный организацияларда КПСС-тин XXIV съездинин кийинде үч јылдын бажында баштапкы катап отчетно-выборный јуундар өдүп туру. Онын учун отчетно-выборный партийный јуундар өткүрерине белетенер тужунда аңылу ајаруны партийный комитеттин ле бүткүл хозяйствонун ижинин итогын анализировать эдерине ууландырар керек. Бу керекке немени билер улусты — специалисттерди, производствонун озочылдарын тартып алары јаан учурлу.

Партийный организациялардын ижин КПСС-тин XXIV съездинин ле Төс Комитеттин Пленумдарынын тургускан төс задачаларын бүдүрерине, коммунисттерди таскадар ла организаторский иштердин бастыра бүдүмдерин элбеде тузаланаарына жөмөлтө эткедий эдип төзөөр керек.

Партийный документтер солыыры — ол бистин партийный ийде-күчтердин көрүзи, кажы ла парторганизацияга ла коммунистке экзамен болуп јат. Ол јаныс ла күнде түрген өдүп калатан неме эмес, узак өйгө элбеде өдөтөн керек болуп јат. Эмдиги өйдө кезик парторганизациялар јангы документтерди алгандар. Партийный коллективтердин көп сабазында бу јаан учурлу керекке бетенер иштер өдүп туру. Билетти солыган да солыгалакта јерлерде партийный калыктын эрчимин көдүрерине, партийный дисциплинаны тыныдарына ууландырган иштер КПСС-тин Төс Комитетинин майский (1972 јыл) Пленумынын некелтелери аайынча турумкай ла эрчимдү өдөр учурлу.

Г. ЕМЕЛЬЯНОВ

ПАРТИЙНЫЙ ИШТЕ ПАРТГРУППАНЫҢ ЈААН УЧУРЫ

Устав аайынча баштамы партийный организация бистин партиянын төзөлгөзи болуп јат. Партия бу төзөлгөзин чеберлеп, оны тыгыдарына керектү иштерди јаантайын өткүрип јат. Баштамы партийный организацияларды тыныдарына, олардын учурын ла ийдезин бийиктедерине КПСС-тин XXIV съезди јаан ајару эткен.

Баштамы парторганизациялар партиянын жүрүминде, коммунисттерди тазыктыларында, албаты-хозяйственный сурактарды бүдүреринде сүреен јаан учурлу. Олордо көп цеховой организациялар, партгруппалар бары ончо коммунисттерге коммунистический строителство эрчимдү туружар арга берет.

Партиянын төзөлгөзи баштамы парторганизация болзо, баштамы парторганизациялардын төзөлгөзи партийный группа болуп јат. 1972—73 жылдардын кыжында областта мал ижинде 147 партийный группа төзөлгөн, олардо 645 коммунист иштеген. Јаскыда кыра ижинде 371 коммунист тоололып турган 72 партгруппа иштеген, өлсн ижинде партгруппалардын тоозы 128 јеткен, олардо 538 коммунист иштеген, 249 коммунист звеньевойлор болгон.

Партиянын кезик райкомдоры партгруппалардын ижин төзөри јанынан бир кезек ченемел јууп алган. Партиянын Көксуу-Оозындагы, Ондойдогы, Маймадагы, Қош-Агаштагы райкомдоры партийный группалардын ижинин ченемелдерин текшилей көрсөлс, оларды таркадары јанынан иш өткүрерин баштагандар.

Ондой аймакта «Искра» ла Калининнинг адыла адал-

ган колхозтордо өлсн ижинде партгруппалар јакшы иштеген. Темдектезе, Калининнин адыла адалган колхоз-тын баштапкы звенозында партгруппада 4 коммунист болгон (партгруппоргы В. А. Анчинов). Бу звено өлсн лс сенаж белетеер планын ажыра бүдүрген, колхоз азырал белетеер планын 10 сентябрьда бүдүрип салган.

Је партгруппалардын ижинде једимдер бар да болзо, көп партгруппалардын ижи јаан једикпестү өдүп јат. Партиянын кезик райкомдоры, кезик парткомдор, баштамы партийный организациялар партийный группаларды башкарбай, олардын ижин шинжүлөбөй јат, ошон улам көп партгруппалар иштебөй, јангыс ла чаазында тоололып јат. Темдектезе, Улаган аймакта «Улаганский» ле «Советский Алтай» совхозтордо партгруппалар төзснлгсн дс болзо, олардын эткен ижи чек јок. Ондой аймакта Јолонун ла Кеңинин совхозторында партгруппалар иштебөй турганы база јарталган.

Партиянын райкомдоры ла парткомдор партгруппалардын ижин текшилей көрбсн, олардын ижи керегинде информациялар ла отчеттор укпай јадылар. КПСС-тин крайкомынын бюросы «Кулундинский райондо «Победа» совхозтын Воздвиженкадагы фермазынын партгруппазынын организаторский ле политический ижи керегинде», «Путиловский» совхозто 1973 јылда аш јуунадар иште партийный группанын ижинин ченемели керегинде» дел јоптсринде, партиянын обкомынын бюросынын «Мал ижинде партийный группалардын ижи керегинде» дел јсбинде партийный организациялар партгруппаларды канайда башкарары јанынан чокум шүүлтелер айдылган да болзо, партиянын Кан-Оозындагы, Улагандагы ла Турачактагы райкомдоры өтксн јылда ла быјыл мал ижинде, кыра ижинде ле өлсн ижинде партгруппалардын ижи керегинде бир де сурак шүүшпеген.

Партийно-комсомольский ле комсомольский группалардын ижинде база јаан једикпестер бар. Өлсн ижин-

де ле аш јуунадарында партийно-комсомольский ле комсомольский группалар јеткил тѳзѳлгѳн деп бодолып турган. Чын керекте дезе олардын кѳбизи коомой иштеген. Мындый једикпестер неден улам болгон дезе, баштамы ла цеховой партийный организациялар партгруппалардын ижин башкарбай, ижин шиндебей, оларго болушпай турган. Партгруппаларга бѳдѳретен иштин чокум јакылталарын бергилебей јат. Онын учун кезик партгруппалар нени эдетенин билгилебейт. Партгруппорг эдип јѳптѳгѳнин билбес те улус учурап јат.

Партиянын райкомдоры, парткомдор ло партбюро-лор партгруппалардын учурын кѳдѳрери јанынан, ондо иштеп турган коммунисттердин каруулу болорын тыгыдары јанынан некелте эткилебей јат. Партиянын райком-доры партгруппалардын отчетторын, партгруппанын ижи керегинде баштамы ла цеховой парторганизациялардын качыларынын отчетторын каа-јаада ла угуп, олардын ижинин ченемелин таркаткылабайт.

Аш јуунадар иште,солок сѳреринде кѳп партгруппалар тѳзѳлгѳн. Партгруппаларды производственный участктордо парторганизациялардын ижи ѳдѳни, јуучыт бѳлѳктери эдип алар задачаны бѳдѳрерге, кажы ла партгруппанын ижине кату шинжѳ тургузар, оларго јаантайын болуш јетирер, ижин шиндеп кѳрѳп, партгруппалардын, партгруппоргтордын ла коммунисттердин ижинин ченемелин элбеде таркадар керек.

Д. ТАБАЕВ

ОБЩЕСТВЕННЫЙ МАЛГА — ЖЫЛУ ЛА ТОК-ТОЙУ КЫШТУ

Тогузынчы бешжылдыктын эн учурлу үчинчи жылында малдан алар продукциянын кемин элбедер ле оны государственного садар пландарды женүлү бүдүрери келер кышта малды жакшы кыштадып аларынан камаанду.

Колхозтордын ла совхозтордын, партийный, советский ле журт хозяйствонун башкараачы ишчилеринин, специалисттердин жаан учурлу задачаларынын бирүзи малды кыштадарына тургуза ла белетенери болуп жат.

Күс башталды, удабас эртен-энгир сооктор болор, жер тонуп, кар жаар ой жууктап клеет. Онын учун мал кыштаар кажаандарды, малчылардын тураларын ремонттоорын ла жылуларын, оморды черетеп, дезинфицировать эдерин эмди ле баштаар керек. Типовой кажаандарды тударын түргендеди, сооктор түшкелекте бүдүрүп салар керек. Уйлар кыштаар кажаандарда механический аппараттар, автосугат, азыралды жарандырар кормокук-ня тургузып, өтөкти жайлардын бүткүлинче механизировать эделе, оморды бу ла күндөрдө ишке белетеп салар.

Кажы ла кажаанда сүт жуур, соодор ло тудар кышгар белетеп алары, сүттин койузын, арузын, кислотнотын шиндеп ксркр лабораторияларды керектү немелерле жеткилдеери база туура салбас иштер болуп жат. Малчылар, дояркалар амырайтан комнаталарды база эртедег белетеп, керектү не-немелерле жеткилдеп алар керек.

Мал кыштадарына белетенеринде зоотехниянын не-келтелерин, гигиенанын ээжилерин бүдүрерин база ундыбас керек.

Быјылгы айдын-күннинг өлөң ижине јарамыкту айалгалары областьтын колхозторына ла совхозторына былыргызынан чик јок кәп азырал белетеп алар арга берген. Је андый да болзо, бу једимдерге болорзынып, әлән ижин токтодорго јарабас. Эмди арткан өйгө колхозтор чабылбаган јерлерин түгезе чаап, зеленканы үзе јуундып, клатап алар учурлу. Саламды дезе бактериальный ачиткы салып, силостоп салар керек. Фермалардын ла мал кыштадар кажаандардын јанына өлөңди эртеден тартып алала, ончо азыралды тоого алып, инвентаризация өткүрер. Обоолорды база тоого алып, фуражирлерге табыштырар, әләнди өрттән лө мал тепсеп үрееринен корыыр каруулчыкты көстөп алар. Кажы ла бүдүм азыралды фуражир ажындыра тургузылган лимитле кемјип ле бескелеп божодор учурлу.

Сооктор түшкелекте бастыра малга ветеринарный обработка эдер. Малды кыштадар турлуларга көчүрерин зооветеринарный ээжилер аайынча өткүрер. Специалисттер ветеринарный осмотр өткүрерде, күчи уйан малды анылап, башка группага бөлийле, ооруларын тургуза ла эмдеер учурлу. Андый малды тамзыктап азыраар ла јакшы кичеер керек.

Кажы ла саар, јелдеп келген ле боос уйдын күчи чыкпазын деп, кыштуга көчүргенинин баштапкы ла күндеринен ала јакшы тойо азыраарын јеткилдеер керек. Специалисттер анчадала саар уйлардын сүди тартылбазын деп кичеенер учурлу. Уйдын сүди тартылбай, карын там көптөп турзын деп, 1 октябрдан ала бастыра фермаларды азырал јарандырар кормокухняларла јеткилдеп, олар токтоду јогынан иштегедий айалга төзөп аларын некеер керек.

Мал кыштадарына белетенер өйдө кадрлар јанынан суракты эртеден шүүп көрөр керек. Ишчилер јетпегедий болзо, ченемелдү ишчилерден малчылар көстөп алала,

олордын ортодо зооветүредү тѳзѳѳр лѳ классностько ат-
тестация ѳткѳрер керек.

Областьтын колхозторында ла совхозторында келер
кышта общественный малды тѳзѳмѳлдѳ кыштадып, 1974
јылда малдан бийик чындыйлу продукция аларын эл-
бедер ле оны государственного табыштырар планды бѳдѳ-
рер бастыра аргалар бар. Бу аргаларды једимдѳ тузала-
нары — јурт хозяйствонын ишчилеринин каруулу зада-
чазы.

М. ЦЫБИН

КЕЛЕР ЖЫЛДА ТҮЖҮМДҮ АШ АЛАРЫНА БЕЛЕТЕНЕР

Малдын угын жарандырып, бийик чыңдыйлу ла иштеп алар баазы жеңил продукция аларынын тӱзӱлгӱзи— малга арбынду ла чыңдый азырал белетеп алары болуп јат. Быјыл областьтын хозјайстволоры ӱлӱн, силос, сенаж ла ӱскӱ дӱ бӱдӱм азырал белетееринин планын же- нӱлӱ бӱдӱрип турулар.

Быјыл бисте аштын тӱжӱми былтыргызынан чик јок бийик. Эмди кажы ла јурт ишчинин каруулу задачазы — арткан сӱгӱ бастыра ашты бир де чыгымы јогынан, тӱр- ген јуунадып алары болуп јат. Эмди бу ишле коштой эзенги јылда тӱжӱмдӱ аш ӱскӱрип аларына белетенер керек.

Кажы ла колхозтын ла совхозтын бир де кичинек саа- датпай, тургуза ла бӱдӱретен иштери мындый: керектӱ удобрениени таап, ончозын кыраларга тартып салар, ке- лер јылга сортовой, талдама ӱренди пландалган кеминче белетеп алар, бастыра техниканы бойынын сӱйинде ре- монтоп салар, эки сменалап иштеерге јеткедий тракто- ристтерди ажындыра ӱредип белетеер, солоок сӱрер план- ды бӱдӱрип салар.

Је областьтын кезик хозјайстволоры бу ӱрӱги айдыл- ган иштерди бӱдӱрерине кичеемелин јеткилинче салбай турулар. 18 сентябрьга јетире областьтын аймактарында 20 мун гектарга шыдар аш јуунадылбаган. Кезик аймак- тардын башкараачылары ла специалисттери эзенги јыл- га сортовой ӱрен белетеп алар суракты кату шинжӱдӱ тутпай јадылар. Темдектезе, Кан-Оозы аймак 1974 јылга 55 мун центнер ӱрен аш белетеп, 6100 гектар солоок сӱрӱп,

кыраларына 42 мун тонна удобрение тартар учурлу. Же аймактын хозяйстволорында бу иштердин бирүзин де эмдиге бүдүрбеген. Олордо эмди 30 мун центнерден ажыра аш бар да болзо, үрен ашты арутап урарын эмдиге баштабаган. Бу өйгө жетире жүк ле 550 гектар солок сүрүлгөн, эзенги жылдын түжүмине 7000 тонна удобрение тартылган. Көксуу-Оозы аймактын совхозторы андый ок айалгада. Мында үрен аш арутап урарын база баштабаган, солок сүрер план жүк ле 14 процентке бүткөн, кыраларга удобрение тартары база көндүкпеген.

Тургуза сйдө областьтын хозяйстволоры бастыра барарга-күчин үрен аш белетеп аларына салар учурлу. Бистин жерде ашбобовый культураларды өскүрерин элбетсин деп, КПСС-тин обкомынын тогузынчы пленумы хозяйстволордын башкараачыларына ла специалисттерге, Горно-Алтайский журтхозяйственный станцияга, сортоучастокторго анылу жакару берген. Бистин хозяйстволордо эм тургуза андый үрен жок. Алдындагы жылдарда Чаргыдагы совхоз ашбобовый культуралардын үрениле жаңыс та бойын эмес, өскө дө хозяйстволорды жеткилдетуратан. Быжыл дезе бу совхозко план аайынча керектү үренин 40 процентин туура жерден садып аларга келижип жат. Мындый айалганын шылтагы жаңыс — совхозтын башкараачылары ла специалисттери бу суракка аяару салбай барган.

Областьтын хозяйстволорына быжыл план аайынча көп жылдарга өзөр өлөңдү 1600 гектарды үренге чабала, 3900 центнер үрен белетеп алар керек. Же Абайдагы, Кенидеги, Шебалиндеги, Турачактагы ла Дмитриевкадагы совхозтор мындый культуралу жерлерден бир де гектар жерди үренге чаппагандар. Онын учун областьта көп жылдарга өзөр өлөңнин жүк ле 870 центнер үрени белетелген.

Эмди силостын культураларын жуунадары божогон. Айдарда, көп тракторлор эмди бош. Солок сүрерин эки

сменала тсззп алар бастыра аргалар бар. Бу ойдс хозяйстволордын башкараачыларынын ла специалисттеринин эн каруулу задачаларынын бирүзи механизаторлордын ижине јаан ајару салып, олардын ижи арбынду болорын бастыра аргаларла јеткилдеери болуп јат.

Эзенде арбынду ла бийик түжүм алары солокты сүрген ойдон камаанду. Эрте сүрүлген солокко салган аштын түжүми 1,5 катапка бийик болот.

Је областьтын аймактарында солок сүрери эм тургуза коомой айалгада. 18 сентябрьга јетире сүрерге пландалган 46 мун гектар солоктон јүк ле 6 мун гектары сүрүлген. Бу ненин учун мындый дезе, хозяйстволор солок сүрерин эки сменала өткүрбей турганынан улам, техниканын ийде-күчи толо тuzаланылбайт, трактористтердин ижининг арбыны јабыс. Темдектеп алза, Шебалин аймакта бу иштин сырагай ла кидим эйинде күнүн сайын 30 трактор иш этпей туруп јат.

Кыраларды эзенги јылда бийик түжүмдү аш аларына белетеери механизаторлордын билгиринен, озочыл ченемелди ижинде тuzаланып иштегенинен камаанду. Колхозтордын ла совхозтордын коммунисттери механизаторлордын ортодо солок сүрер, кырага удобрение тартар күндүк нормаларын бүдүрери учун өдүп турган социалистический мөрөйди чике тсззп, механизаторлорды материальный јанынан јилбиркедерине, озочылдарды јакшы ижи учун кайралдаарына јаан ајару салар учурлу.

Күски кыра ижинде агротехниканын ээжилерин механизаторлор канайып бүдүрип турганын специалисттер кату шинжүде тудар учурлу. Олар кажы ла отделениге, бригадага ла агрегатка берилген јакылталардын графин тургузып, кыраны сүргенинин терени-тайызын көрүп, минеральный ла органический удобрениени кандый кырага, канайда салып турганын шиндеп турар учурлу.

Эзенги јылда түжүмдү аш аларынын тзззлгсзин — күски кыра ижин јенүлү бүдүрерин амадап, јербойында-

гы партийный, советский ле журтхозяйственный органдар бу ишти башкартуда ла кату шинжүде тудар учурлу.

Журтхозяйственный культуралардан бийик түжүм алары суакталган ла сазы кургадылган јерлерди элбеде тузаланганынан камаанду. Бистин мелиораторлор эзенги јылда тузаланарына көп јаңы јерлер табыштырып јадылар. Бу јерлерге эзенги јылдын ажын кыралаарын билгир тѳзѳп, тузаланарын агротехнический ээжилер аайынча ѳткѳрер керек. Кажы ла хозяйство канча ла кире бийик түжүм бертедий культураларды ѳрендеерин јеткилдеерге амадаар учурлу.

Эзенги түжүм аларына белетенерине ууландырылган кѳски иштерди колхозтордын ла совхозтордын партийный организациялары јаантайын кату шинжүде тудар учурлу. Бу эн каруулу ѳйдѳ јербойындагы коммунисттер бойлоры јакшы ижинин јозогын ла баштанкайын кѳргѳзип, албаты ортодо јартамал ишти јарандырар, кѳски кыра ижин бѳдѳрери учун ѳдѳп турган социалистический мѳрѳйди элбедер учурлу.

Областьтын колхозторы ла совхозторы кѳски кыра ишти бойынын ѳйинде ле бѳткѳлинче бѳдѳрип саларга бастыра бар арга-кѳчин салып, кѳјѳренип иштеер учурлу.

В. ШЕВЧЕНКО

ИЗБИРАТЕЛЬДЕРДИҢ ЈАҚЫЛТАЗЫ — СОВЕТТЕР- ДИҢ ИЖИНИҢ ТӨЗӨЛГӨЗИ

Коммунистический партия ла Советский башкару јербойындагы Советтердин учурын кӧдӧрерине јаантайын јаан ајару эдип турулар. Онызы КПСС-тин XXIV съездининг Резолюциязынан, партиянын Тӧс Комитедининг јарлу јӧптӧринен ле јербойындагы Советтер керегинде закондордон кӧрӧнет.

Партия ла башкару Советтердин ижиндеги демократический тӧзӧлгӧлӧрди оноҥ ары ӧскӧрерин, эл-јонды јеткилдеерин, аймактардын ла городтордын хозяйствозын текши јанынан ӧскӧрерин, јӧзӧн-башка ведомстволорго кирип турган предприятиелердин, организациялардын ижин бир аай башкараын некеп турулар.

Избирательдердин јакылталарын бӧдӧрери бу задаларды бӧдӧрер эп-сӧмелердин эн керектӧлерининг бирӧзи болуп јат.

Избирательдердин јакылталары ишкӧчиле јаткандардын общественный активнозын керелейт. Јакылталар — јербойындагы Советтердин ижине эл-јон јаан камаанын јетирер арга. Оныла коштой избирательдердин јакылталары — Советтердин ле депутаттардын ижининг тӧзӧлгӧзи.

Бу јыл июнь айда јербойындагы Советтерди туткан выборлор текши јерлерде аайлу-башту, политический ле иштинг эрчими бийик айалгада ӧткӧн. Выборлор ӧткӧрер кампания тужунда Советский улус социалистический экономиканы оноҥ ары ӧскӧрери јанынан ла телекейде амыр-энчӧни јеткилдеери јанынан КПСС-тин ленинский политиказын бир кижидий јараткан.

Выборлор Советский демократия жүрүмде бүдүп турганын керелейт. Выборлорды белетеер ле өткүрер иште текши эл-жон туружат. Выборлор өткүрер алдында депутаттын кандидады бойынын избирательдериле туштажып турганы — жакшынак ээжи. Депутат болотон кижилус канайда жатканыла таныжып, олардын жакарузын лажүүнүн угуп жат. Жуунда турушкан избирательдердин көпжанынын үниле жараткан жакылтаны наказ деп адап жат.

Бистин областьтын жербойындагы Советтери, жаантайын иштеер комиссиялары ла депутаттары избирательдердин жакылталарын бүдүрери жанынан жаан ченемелдү. Откөн, он үчинчи катап туткан, жербойындагы Советтерге 1971 жылда 1692 жакылта берилген. Избирательдердин жакылталары жаан политический учурлу керек учун, областьтын жербойындагы Советтери ле олардын исполкомдоры, депутаттар оларды бүдүрерине көп ажару эткендер. Откүрген жаан организаторский иштин шылтузында берилген жакылталардын 1321 жакылтазы бүткен, 281 жакылта бүдүп жат. Областной Советтин депутаттарына берилген 137 жакылтадан 115 жакылта бүдүп калган, 8 жакылтаны бүдүрер иш сдүп жат. Откөн 2—3 жылдын туркунына жакылталар бүдүрери жанынан жакшы иштерди Ондойдын ла Кан-Оозынын аймакисполкомдоры, Майма, Турачак, Артыбаш, Ондой, Каракол, Кени, Экинур ла оной до өскө журт Советтер өткүрдилер.

Избирательдердин жакылталарын бүдүрер иш предприятиялердин ле организациялардын башкараачыларынан жаан камаанду. Оны Горно-Алтайский агаш эдер комбинаттын директоры нөк Саета В. А., Ондой аймакта Карл Маркстын адыла адалган колхозтын председатели нөк. Чунжеков Г. А., Кан-Оозы аймакта КПСС-тин XXII съездинин адыла адалган колхозтын председатели Агин Ч. К., Көксуу-Оозы аймакта Алтыгы Оймондогы совхозтын алдындагы директоры Аргучинский В. Д. ле өскөлсри де жакшы билип тургандары учун, олар изби-

рательдердин jakылталарын бүүрерине ууландырган көп иш өткүргендер.

Олор бойлорынын хозяйстволорынын финансово-хозяйственный пландарын тургузар тужунда избирательдердин jakылталарын аяруга алып, оны планга кийдирип, жүрүмде бүүргендер. Онын учун бу улус башкарып турган хозяйстволордо калганчы жылдардын туркунына эл-жоннын жылбүзи jakшы жеткилделип, хозяйстволордын экономический көргүзүлери өзүп жат, олардын журттарында көп культурный ла бытовой объекттер, улус жадатан ла производственный туралар тудулып жат. Избирательдердин jakылталарын бүүрер иште депутаттар эрчимдүү туруштылар. Андый депутаттардын тоозында өткөн созывтагы областной Советтин депутаттары Тыйданова Ч. М., Тагызон А. С., Керексибесова А. М., Богданов А. С., городской Советтин депутаттары Дейникина Н. М., Олиференко З. И., Казанцев П. Л., аймачный Советтердин депутаттары: Кош-Агаштан — Каланчинов Ялбак, Шебалиннен — Петькина Н. А., Маймадан — Даньшин В. У. ла олардон до өскөлөри.

Бу жыл июнь айда выборлор алдында өткөн текши жуундарда ишкүчиле жаткандар бойлорынын депутаттарынын кандидаттарыла туштажып, оларго көп jakылталарын бердилер. Бу jakылталардын төс учурлузы кажы ла депутат КПСС-тин XXIV съездинин жөптөрин, тогузынчы бешжылдыктын пландарын бүүрер иште озочыл, бойынын жүрүми көргүзүлү болзын деп jakылта болгон.

Онон өскө, областьтын ишкүчиле жаткандары бойлорынын текши жуундарында областной, городской, аймачный, журт ла поселковый Советтердин депутаттарына бастыразы 1969 jakылта берди. Бу jakылталар жербойындагы Советтердин ижин текши жанынан онжидерине учурлалган.

Темдек эдип, областной Советтин депутаттарына берилген jakылталарды көрсөли. Оларго бастыразы 293 жа-

кылта берилген. Олордын тоозында журт хозяйствоны өскүрери аайынча 42 jakылта, транспорт ло связь аайынча — 37, јол јазаары ла кечүлер тудары аайынча — 30, жилищно-коммунальный хозяйство ло городты, журт јерлерди јарандыраары керегинде — 58, садуны тыгыдары ла улусты азыраары керегинде — 18, улусты культурно-бытовой јанынан јеткилдеери аайынча — 30, албатынын үредүзи керегинде — 48, су-кадыкты корыыры јанынан — 22, промышленность ло строительство аайынча — 7 jakылта.

Избирательдердин быјыл депутаттарга берген jakылталарын шинжүлөп көртөндө, олордын тоозы өткөн јылдардагызына көрө көп болгоны, бүдүми кату, учуры јаан болгоны јарталат. Мынызы Советский улустын духовный јанынан тын өскөнин, оло хозяйстванный ла культурный иштерди бүдүреринде эрчимдү туружарга турганын керелейт, оныла коштой, эл-јоннын материальный кеми көдүрилгенин ле керексингенинин өскөн кемин көргүзөт.

Избирательдердин jakылталарын јербойындагы Советтер бойлорынын сессияларында көрүп, олорды бүдүрер иштер темдектезин деп, СССР-дин Верховный Советинин 1972 јылда 20 сентябрьда јарадып алган депутаттардын Статузы керегинде Законынын 7 статьясында айдылган.

Законын бу некетелерин јербойындагы Советтер чике бүдүрип турулар. Бу јыл август айда городской, аймачный, журт ла поселковый Советтердин ле сентябрь айда областной Советтин сессиялары өтти. Јербойындагы Советтердин сессиялары избирательдердин берген jakылталарын шиндеп көрүп, бойлорынын јөптөриле олорды бүдүрер иштерди, каруулу улусты ла өйди чокум темдектеп алгандар.

Јербойынын Советтери берилген 1969 jakылтанын 1805 jakылтазын бүдүрерис деп, арткан 164 jakылтаны дезе бүдүрип болбос, бойыбыска алынбазыс деп јөп ја-

раткан. Олордын көп жаны эл-жонго керектү сурактар, же материальный, технический ле финансовый ресурстар жетпей жатканы учун, Советтер оморды бойына албадылар. Областной Советтин депутаттарына берилген 293 жакылтанын 50-нин областной Совет бойына алынбады, ненин учун дезе оморды Совет бүдүрүп болбос. Темдектезе, избирательдер депутаттарга С-100 танмалу тракторлорды ла санитарный машиналарды колхозтор ло совхозтор аларына болушсын деп жакылта бергендер. Мындый жакылталарды бүдүрер арга жок. Ненин учун дезе государство журт хозяйството С-100 танмалу тракторды ла санитарный автомашиналарды бербей жат. Турачак, Шебалин, Акташ журттарда культуранын тураларын тутсын деп жакылтаны бүдүрерине акча жок, бу беш жылдыкта акча чыгарылбаган. Онын учун бу ла өскө дө жакылталарды Советтер бойлорына алынбадылар.

Же бу жакылталарды исполкомдор, омордын бөлүктери, предприятиялердин ле организациялардын башкараачы ишчилери ундыбай, мынан ары пландар тургусса, оморды аяруга алып, бүдүрер иштерди темдектеер учурлу.

Жербойындагы Советтердин исполкомдоры, депутаттар избирательдердин ортозына бу жанынан жартамалду ишти өткүрер деп иженер керек. Выборлордын кийининде өткүрген иштердин шылтузында 164 жакылта бүтти.

Же жербойындагы Советтердин избирательдердин жакылталарыла иштеер керекте жаан жедикпестер бар деп темдектеер керек. Кезик журт Советтерде кандидаттар избирательдерле туштажар жуундар калас өткөн, кезигинде жуундар чек өтпөгөн. Ондой аймакта Хабаровка журт Советтин депутаттары избирательдерле туштажарда жууннын протоколы тургузылбаганы учун, жакылталардын көп жаны ундылып калган. Онын учун бу журт Советтин жөбинде избирательдер 25 депутатка жүк ле 4 жакылта берди деп айдылган. Кош-Агаш журт Советке кирип турган Чапаевтин, СССР-дин 50 жылдыгынын адыла

адалган, «Кызыл-Чолмон» колхозтордо журт Советтин депутаттарынын кандидаттары избирательдерле тушта-
жар жуундар чек болбоды. Онын учун бу журт Советтин 42 депутадына жүк ле 2 жакылта болды деп, август айда
сткскн сессиязынын жобинде айдылган. Андый ок једик-
пестер бистин областъта Караколдын, Эликманардын ла
оскк дс бир кезек журт Советтердин ижинде бар.

Јербойындагы Советтер ле олордын исполкомдоры,
јаантайын иштеер комиссиялары, депутаттары избира-
тельдердин жакылталарын бүдүрер ишти элбедип, оло-
ды бүдүрерине бастыра предприяттиелердин, организация-
лардын ла учреждениелердин күчин ууландыраp учурлу.
Жакылталарды бүдүрер иште јербойындагы резервтерди
јакшы тuzаланып, Советтердин ле хозяйстволордын кү-
чин бириктирер керек. Исполкомдор бойынын бөлүкте-
ринин, управлениелеринин, ведомстволордын, предприя-
тиелердин ле организациялардын башкараачы ишчиле-
ринин отчедын угуп, избирательдердин жакылталарын
бүдүрерин јеткилдеер керек. Жакылталарды канайда бү-
дүрип јатканы керегинде исполкомдор, депутаттар, баш-
караачы ишчилер коллективтерде отчет база да эдер
учурлу.

Эл-јон Советтердин ижин избирательдердин жакылта-
лары канайда бүдүп јатканыла кемјип јат. Жакылтала-
јакшы бүдүп јаткан болзо, олордын ижин јакшы деп,
коомой бүдүп јаткан болзо, коомой деп айдат. Чындап та,
жакылталарды бүдүрзе, бешјылдыктын пландары бүдер,
эл-јоннын материальный ла культурный кеми өнжиир.
Онын учун избирательдердин жакылталарын бүдүрери
јербойындагы Советтердин туура салбас каруулу кереги
болуп јат.

С. ТЮХТЕНЕВ.

БИСТИН ӨШТҮЛЕР СССР-де НАЦИОНАЛЬНЫЙ КОЛБУЛАРДЫ КАНАЙДА КУУРМАКТАП ЈАТ

(Учы. Башталганын 9 номерден көр)

Алдындагы статьяда бис мындый суракка каруу бергенис: амыр-энчүте, демократияга ла социализмге удурлашкан тартыжузында империалисттер ненин учун национализмге жөмөнип јат?

Бу статьяда дезе бистин өштүлерис национализмнин жүзүн-базын бүдүмдерин кснжидерге СССР-де национальный колбуларды канайда куурмактап булгап тургандарын јартаарга турубыс. Империалисттердин ле олордын колтукчыларынын бастыра умзаныштары темей болгон деп, ажындыра айдып јадыбыс. Онызын СССР-дин бежен јылдан ажыра туруп, өнжип, јаранып турганы көргүзөт.

Антикоммунисттердин ле ревизионисттердин СССР-де национальный колбуларды куурмактап көргүзөт амадулу умзаныштарын текшилей көрзө, олар үч ууламјылу болгоны јарталат: баштапкызында, олар бистин партиянын национальный сурак аайынча төс теоретический ле программный ээжилерин куурмактаарга, бу ээжилерди јастыра деп көргүзөргө албадангылайт; экинчизинде, олар КПСС-тин национальный политиказын каан јанынын колонизаторский политиказыла түнгей деп, нациялардын јууктажары керегинде КПСС-тин Программазында айдылганын ончо албатыларды оруссыттырар (руссификаторский) политика болуп јат деп көргүзөргө ченешкилейт; олар СССР-де албатылардын најылыгын тыгыдар политиканы, советский республикалар, нациялар ла ук албатылар бой-бойларына болужып, кожо иштеп тургандарын јамандап турулар, национализмнин,

шовинизмнин арткан-калгандарына, кезик улустын санаазындагы националистический јастыра шүүлтелерге удурлажа КПСС-тин өткүрип турган тартыжузын куурмактап, бу тартыжуны албатылардын национальный анылу башкаларын, озодон бери јандаган јандарын, кылык-јанын, национальный культуразын јоголторго турганы деп көргүзерге албадангылайт; бистин ороондо нациялар ортодо колбуларды өнөтийин куурмактап, тескери көргүскилейт; үчинчизинде, олоґ СССР-де национальный суракты бүдүргени өскө ороондорго бир де учуры јок деп көргүзип, социалистический ороондорды ортозын ыраштырарга, телекейлик коммунистический движениеде национализмди ле шовинизмди көнжидер амадуга он ло «сол» оппортунисттерди тузаланарга албадангылайт.

Бу амадуларына једерге олоґ Совет јаннын казыр өштүлеринин — Керенскийдин, Деникиннин, Петлюранын јүүлтексү шүүлтелерин ле Ада-Төрөл учун Улу јуу тужунда өштүге садынала, јаман ады чыккан «Јайым» ла «Јайым Европа» деп радиостанцияларда иштеп турган улустын Совет јанды јамандап айткан төгүндерин тузалангылайт.

«Советологтор» ло «кремнологтор» деп аданып турган улустар В. И. Лениннин бичигенин онын шүүлтелерин јаныс ла куурмактап, тескери јартаарга болуп тузалангылайт. Темдектезе, олоґ Лениннин бичигенин башка-башка эрмектерди талдап алала, олоґды оноры-тескери собуртып тургулайт.

Антикоммунисттер ле ревизионисттер СССР-де национальный колбуларды канайда куурмактап тургандарын көрөликтер.

Элден ле озо олоґ нациялар керегинде марксистско-ленинский үредүни эш немеге јарабас, јастыра деп көргүзерге албадангылайт.

Нация дегени — улустын исторический бирлиги деп,

нациялар, класстар чылап ок, јаантайын бар болгон эмес, јаантайын болор до эмес деп, нация улустын история туркунына тѳзѳлгѳн бирлиги болуп, олордын экономический јѳрѳми, тили, јаткан јери ле национальный кылык-јагы бирлик-текши болгоныла аңыланып јат, андый бирлик-текшизи дезе национальный культураны аңылу башказынан билдирет деп, марксизм-ленинизм научный јанынан јартаганы текши јарлу.

Антикоммунисттер нация керегинде марксистский ѳредѳнинг јаныс ла бу ѳрѳги айдылган тѳрт темдеги керегинде айдып, бу ѳредѳде научный тѳзѳлгѳ јок, национализм дезе качаннан бери бар бололо, ѳргѳлјиге бар болотон учурлу деп, јартаарга ченешкилейт.

Је национальный сурак аайынча научный коммунизмнин тѳзѳѳчилеринин бичигенин ајарулу кычырган кижѳ, нациялар керегинде марксистско-ленинский ѳредѳ нациянын јаныс ла тѳрт темдегиле токтоп турган эмес деп, јарт билип ийер. Темдектезе, В. И. Ленин нациянын тѳс учурлу ла тѳс учурлу эмес темдектери керегинде бичиген. В. И. Лениннин шѳѳлтезиле болзо, нация тѳзѳлѳрине албатынын тоозы ла государственность бары-јогы база камаанын јетирип јат. Улустын нация болуп тѳзѳлгѳн бирлигинде экономический колбулардын учуры сѳрекеј тынып јат. Марксизм-ленинизм капиталистический ле социалистический нациялардын башказын историяда баштапкы катап јартаган.

Јер-телекејдин башка-башка јерлеринде нациялардын тѳзѳлѳри бир тѳнгей ѳдѳп турган эмес. Темдектезе, Тѳс Африканын ороондорында нациялар тѳзѳлѳринде кѳп аңылу башкалар бар.

Нациялар керегинде марксизм-ленинизмнин ѳредѳзи ѳзѳк јок ѳзѳп, чокумдалып, байып јат. Темдектезе, капиталистический эмес јолго кирип турган ороондордо тѳзѳлип турган эренѳс бѳдѳмдѳ нациялар керегинде јаны шѳѳлте калганчы јылдарда табылган.

Национальный сурак аайынча марксизм-ленинизмнин тӱс программный ээжини — нациялар бойлорынын јӱрӱм-салымын бойлоры аайлап, ӱскӱ нациялардан айрылып. алдынан башка национальный государство до болор праволу деген ээжини јӱрӱмде бӱдӱрип болбос деп, антикоммунисттердин ле ревизионисттердин айдыжы база чек јастыра болгонын бистин орооннын јӱрӱми јарт кӱргӱзет.

Темдектезе, Октябрьский революциянын кийинде В. И. Лениннин, бистин партиянын, Советский государствонин јӱбиле Финляндия ла Польша кемнен де камааны јок государстволор боло берген. Советский албатылардын кӱӱн-табыла союзный ла автономный республикалар, автономный областтар ла национальный округтар тӱзӱлгӱн.

Ишкӱчиле јаткан алтай албатынын кӱӱн-табыла ВЦИК 1922 јылда 1 июньда Горно-Алтайский автономный областты тӱзӱгӱн шылтузында алтайлар бойынын историзында баштапкы ла катап национальный государственнозын алгандар.

Нациялардын јӱрӱмин бойлоры аайлап башкарынар правозы учун тыгыда туружып тура, В. И. Ленин бу суракты кажы бир нация алдынан башка государство болуп айрылары качан да болзо тузалу деген суракла булгабас керек, айрыларын пролетариаттын социализм учун классовый тартыжузынын текши јилбӱлериле колбой кӱрӱр керек деп ӱреткен.

Текши айткажын, марксизм-ленинизм нациялардын айрылыжып-бӱлинижерин, телекейлик ишмекчи ле јайымданар движениени ујададып турган оок буржуазный сепаратистский кылыктарды, тапчы санаалу национализмди јаратпай, кандый ла расалу ла нациялу ишкӱчиле јаткандарды јуук бириктирери учун тартыжып јат.

Социалистический революцияны белетеп тура, В. И. Ленин айлаткыштап мынайда бичиген: «Россия канча

ла кире јайым болзо, бистинг республика орус эмес нациялардын јайым айрылып бслинерин канча ла кире тыгыда јаратса, эскө нациялар бисле биригерине анча ок кире тыгыда күүнзеер, өөн-бөксндөр анча ок кире ас болор, айрылар учуралдар анча ок кире ас болор, кезик нациялар бистенг айрылала, башка јадатан эй анча ок кире кыска болор, учы-учында Российский пролетарско-крестьянский республиканын кандый ла эскө нациялардын республикаларыла карындаштык союзы анча ок кире јуук ла бек болор» (В. И. Ленин. Соч. т. ј., 32 т., 7 стр.).

СССР-динг тзсслгөн лө эзүп тыгыган историязы В. И. Лениннинг айлаткыштап айтканы чын болгонын көргүсти. Улу Октябрьдын шылтузында јайымдалган албатылар бой-бойларыла, элден ле озо орус албатыла јууктажып најылажарына чындап та сүрекей күүнзедилер.

Национальный сурак аайынча марксистско-ленинский теориянын тос шүүлтелерин куурмактап тура, бистинг өштүлерис КПСС-тинг өткүрип турган ижин өнөтийин тескери јартаарга кичеентилейт. Буржуазный идеологтор көп сабазында Советский государствонин национальный политиказы каан јангынын өткүрген политиказынан бир де башказы јок деп көргүзерге албадангылайт. Темдектезе, озор Советский Союзта јаныс ла орус улустын тоозы көптөгөнин јарадып турган деп айдыжат. Мындый шүүлтенин төгүнин тоолор бойлары көргүзет: 1959 јылда ла 1970 јылда улустын тоозын алган переписьтерден көргөндс, орус эмес албатылар орус албатыдан түрген өзүп турганы јарталат. Темдектезе, алтайлардын тоозы 46 муннан 56 мунга јеткен, хакастардын — 57 муннан 67 мунга, тувалардын тоозы 100 муннан 139 мунга јетире өскөн.

Бистинг өштүлерис орус тил түрген јайылып турганын эскө албатылардын тилдерин кыстап, ончо улусты орус эдерге турган политика деп айдышкылайт.

Чындап та, орус тилди билер улус, орус тилди төрөл тили эмезе экинчи төрөл тили деп бодоп турган улус бистинг ороондо жылдан жылга көптөп јат. 1970 жылда болгон переписьтин јетирүлери аайынча, бистинг орооннын кажы ла беш кижининг бирүзи, бойынын тилинен башка, СССР-динг кандый бир албатызынын тилин билип јат. Эки тилдү улустын текши тоозынан 42 млн. кижиге экинчи тилим деп орус тилди адаган. Орус тилди украинецтердинг 36,3 проценти, белорусстардын 49 проценти, узбектердинг 14,5 проценти, татарлардын 62,5 проценти, казахтардын 41,8 проценти, башкирлердинг 53,3 проценти, мордвалардын 70 проценти, хакастардын 71,5 проценти, черкестердинг 70 проценти јакшы билип јат. Ого үзеери 13 млн. орус эмес улус орус тилди төрөл тили деп бодойт.

1959 жылдын переписи тужында орус тилди төрөл тилим деп алтай улустын 11,5 проценти адаган болзо, 1970 жылда алтай улустын 12,8 проценти адаган. Ого үзеери, калганчы перепись тушта алтай улустын 54,9 проценти орус тилди экинчи төрөл тилис деп айткан. Текши алар болзо, бистинг областта орус тилге бастыра албаты-јон тузаланып јат.

Бистинг ороондо орус тилге ончо улус бойлорынын күүниле үренип јат. 1973 жылда јайгыда СССР-динг Верховный Советинин алтынчы сессиязы јараткан «СССР Союзынын ла союзный республикалардын албаты үредүзи керегинде законодательствонын төзөлгөлөринде» орооннын национальный школдорында орус тил кыйалта јок үренетен эмес, јайым талдап алатан тил болуп турганы керегинде айдылган. Чынын алза, орус тилди бистинг ороондо ончо национальный школдордо баштапкы эмезе экинчи класстан ала үренгилеп јат, ненин учун дезе, орус тилди билери сүрекеј керектү болуп турганы ончо улуска јарт. Орус тил ажыра ончо албатылар бой-бойлорын билижип јат, ончо албатылардын једимдерин билип алат.

Бистин ороондо өдүп турган интернационализацияны антисоветчиктер албатыларды албанла кожуштырып турганы деп көргүзөргө ченешкилейт. Чын керекте общественный ла духовный жүрүмнүн интернационализациясы, жартап айтса, бир бүдүмдү экономика, социальный структура ла духовный жүрүм тсзөлип турганы — јаан албатылар кичинек албатыларды бойлорына бириктирип, жоголтып турганы эмес. КПСС-тин өткүрип турган национальный политиканын шылтузында Совет жагнын жылдарында бистин орооннын кичинек (тоозы ас) албатылары кырылып өлөринен аргаданып, национальный государственностьту боло береле, чактан чакка улалган сондожын кыска өйдүн туркунына жоголтоло, жаранып өзүп чыккан деп, көп автономный областьтардын ла национальный округтардын албатыларынын, ол тоодо алтай албатынын, жүрүми көргүзөт. СССР-дин жаан да, кичинек те албатылары бирлик советский албаты боло берген.

СССР-де национальный суракты бүдүргөн ченемелден туура барганы сырагай ла жаман деген шовинизмге ле антисоветизмге экелип турганын социализмнин «кыдат кеберин» тсзөсрөгө турган Мао Цзе-дуннын кылыгы көргүзөт.

«Жаңыс бойынын ийдезине жөмөнөр» деген «теорияны» жайып турган Кытайдын башкараачылары чын керекте көп оок албатыларды улу-хань албатыга албанла кожуп, жоголтып турганы жарталат.

СССР-де национальный колбулар керегинде антисоветчиктердин каршулу кылыктарына бис жаантайын сергелен болуп, оларды илезине чыгарып, туй согуп турар учурлу. Кандый ла национальностьту советский улус СССР-дин албатыларынын бек нажылыгын уйдадарга кемге де бербес.

Г. КОРДОНСКИЙ.

ИСТОРИЧЕСКИЙ БУРУЛТА

Јер үстүнде политический айалга там ла јаранып браатканын эмди кажы ла кижн билип туру. Бу јакшы-нак јолдо јаан алтамды, амыр-энчүни ле албатыларга јеткер јок болорын јеткилдеерине тын јөмөлтөни Советский Союзтын Коммунистический партиязынын Төс Комитединин Генеральный качызы нөк. Л. И. Брежнев Американын Бириктирген Штаттарына јоруктап барып жүргени этти. Бу јорукташ «соок јуудан» телекейде айалга јаранарына, башка-башка социальный стройлу госу-дарстволор амыр-энчү коштой туруп, бой-бойларынын ортодо өмөлсжөрине тузалу исторический бурулта эде-рине јаан јөмөлтө болды.

Советский Союзтын ла США-нын ортозында өткөн туштажу-куучындардын сырагај төс учуры неде дезе, СССР ле США экилезн колбуларын амыр-энчү коштой турар ээжини јарадып турганына төзөөр деп јөптөшкө-нинде болуп јат. СССР ле США-нын колбуларында исто-рический бурултанын төс учуры шак онызында.

Телекейде эн тын ийделү эки государство бойлоры-нын ортодо колбуларды јарандырып тургандарын алба-тылар ончозы јарадып јат. Советский Союзка ла Амери-канын Бириктирген Штаттарына телекейдеги промышлен-ный производствонун 53 проценти, тегин мылтык-јепсел-дин 75 проценти, ядерный јуу-јепселдин 99 проценти келижилп јат. Бу ийдезиле олар бастыра кижиликти он ка-тап кырып өлтүрер аргалу. США капиталистический те-лекейде промышленный продукциянын 40 проценти, экинчи капиталистический ороон — Япония 10 проценти

берип јат. Советский Союз социалистический телекейде промышленный продукциянын 55 процентин, экинчи ороон — Китай 6—7 процентин берип јат. Бу тоолор СССР ле США телекейде эн күчтү ороондор болгонын керелейт.

Советский Союз ла Американын Бириктирген Штаттары телекейдин жүрүмине јаан камаан јетирип турганын Вьетнамдагы ла Јуук Күнчыгыштагы керектер база көргүзөт.

Андый болгондо, Американын Бириктирген Штаттары Советский Союзла колбуларды јарандыраарына ненин учун јөпсинген?

Баштапкысында, калганчы жылдарда всенно-стратегический јанынан айалга ла ийде-күчтер өскөлөнө берген. Президент Никсон Москвада айтканыла болзо, 1959 жылда ядерный јуу-јепсел јанынан США СССР-ди алты катап артыктаган болзо, 1972 жылда США-нын ла Советский Союзтын атомный јуу-јепселдери түп-түңгөй боло берген. Кыскарта айтса, США ла СССР бүгүңги күнде атомный јуу-јепсел јанынан тендеже берген. Анайда США-нын президенти шүүп јат. Је Советский башкарунын шүүлтезиле болзо, СССР США-ны көп керектерде, анчадала ядерный ийде-күчтерде, акалай берген.

Промышленный производство јанынан бистин сондожыс база астады. 1945 жылда Советский Союзтын промышленный производствозы США-нын производствозынын 25 процентине тен болгон болзо, 1972 жылда 75 проценти боло берди. Советский Союз экинчи телекейлик јууда бойынын национальный байлык-јөөжөзинин 30 процентин јылытпаган болзо, бүгүңги күнде Советский Союзтын продукцияны эдип чыгарып турган кеми США-га тен болор эди. Эмди бой-бойларына экономический болуш јетирижер Советтин (СЭВ-тин) члендери болуп турган ороондордын промышленный продукциязынын кеми США-нын продукциязынын кемине түңгөй.

Экинчизинде, сүреен јаан военный чыгымдардан улам США-нын өскө ороондорго военный болуш жетирери астап жат. США Түштүк Вьетнамнын марионеточный башкарузынын ла сателлит (колтукчы) госуударстволордын алдына 43 военный молжулу болгон. США Вьетнамдагы жууга 120 миллиард доллар чыгымдайла, амадузына жединип болбогон. Советский Союзты түредер деген амадузынан база эш неме болбоды. Сүреен жаан военный чыгымдардан улам доллардын баазы жабызаган. «Телекейде кажы ла военный блааш-тартыштан США астам алатан сйлөр өткөн» — деп, президент Никсон бойы айткан.

Учинчизинде, США-нын өштүзи ле канкуренти жагыс ла Советский Союз ла социалистический ороондор эмес болгону база жарт боло берген. Эмди США-нын ла Япониянын ортодо, США-нын ла Европада «Текши рыноктын» ортодо сүреен тын тартыжу башталды. Онон улам США-га арга жокто товарлар садатан жагы рыноктор бедреерге, социалистический телекейдин рынокторын тузаланарга болуп, бу госуударстволорло колбуларды жарандыарга келишти.

Төртинчизинде, США-дан Советский Союзла бойлорынын колбуларын жарандыарын ичбойындаты керектер: иш жок улустын тоозы көптөп турганы, акчанын баазы жабызаганы, «городтордын кызалангы», жаман керектер эдери көптөгсн, негр укту албатынын бойлорынын праволоры учун тартыжузы тынганы некеп жат.

Бежинчизинде, Европада политический айалга жаранганы база жаан камаанын жетирди. Американын Бириктирген Штаттары Европада уур-күч айалга жымжаарына, Советский Союзтын ла ФРГ-нин, СССР-дин ле Франциянын ортодо колбулар жаранарына чаптык эдип болуп албагандар.

Бастыра бу керектерден улам США-га арга жокто Советский Союзла колбуларды жарандыарга келишти.

Калганчы бүдүн-жарым жылдын туркунына Советский Союзтын ла Американын Бириктирген Штаттарынын ортодо бир канча жаан учурлу жөптөжүүлөргө кол салылган. Олордын тоозында: ракеталардан коруланар системаны астадары керегинде Договор; табару эдер стратегический жуу-жепселдерди астадары жанынан иштер өткүрери керегинде Удурумга тургускан жөптөжүү; ядерный жуу-чакты болдыртпазы керегинде жөптөжүү, жуунын кийниндеги төлүүлөр керегинде, садуны элбедери керегинде, транспортто, су-кадыкты корыырында, культурада, албаты иредүзинде, журт хозяйстводо, кижини курчаган ар-бүткенди корыырында, Телекейлик тенгисти шиндееринде өмөлөжөри керегинде жөптөжүүлөр ле өскөлсри де.

Бу күндерде Советский башкару Куйбышевский областьта фосфатный удобрениелер эдер заводтор тудары керегинде США-дагы «Петролеум компаниле» жөптөжүүгө кол салган. Бу заводторды тудуп бүдүрзе, Советский Союз фосфатный удобрениелерди керексип турганынын жетен проценти, США-нын керексип турганынын одус проценти жеткилделер. Советский Союз Американын Бириктирген Штаттарына ар-бүткен газ садары керегинде жөптөжүүгө кол салылган.

Советский Союз ар-бүткен газын США-га садарга ненин учун жөпсинген?

Ненин учун дезе, бистинг жерде бар газты тузаланып чыдагадый арга Советский Союзта эм тургуза жок.

Экинчи жанынан алза, бистинг ороондо шинделген нефтьтин ле газтын жүк ле 3 проценти садылып жат. Бистинг ороондо жердин алдында жаткан байлык жөөжөнин жүк ле 6—7 проценти шинделген болуп жат. Советский Союз саткан газ учун советский албатынын жадын-жүрүмин жарандыларына керектү техника ла машиналар алар.

Советский Союзтын ла США-нын ортодо жөптөжүүлөр узак ойгө бс, айса удурумга тургузылып жат па деп сурап турган улус бар.

Эмдиги өйдө боло берген жарамыкту айалгалар эки орооннын ортодо узак өйгө быжу колбулар эткедий арга берип јат. Бу аргаларды тузаланатан јолдор эки орооннын башкараачылары туштажарда темдектелди. США-нын ла СССР-дин экономикада, садуда, культурада, наукада ла техникада колбулары тен праволорлу ла бой-бойына тузалу болорына төзсөлгөлөнгөн.

Нөк. Л. И. Брежнев США-га барып жүрген керегинде газеттерде ле радио ажыра жарлалган материалдарда США-нын ла СССР-дин ортодо колбулардын учуры чике јарталган деп айдарга јараар.

Советский Союзты алгажын, бу керекте бис кандый бир јажытту шүүлте тутпай јадыс деп айдар керек. Бистинг ороон социалистический најылыкка кирип турган госуударстволорло кожо улу Лениннинг јакылталарын бүдүрип, бастыра ороондор ло албатылар тен праволу болор ээжилерди бүдүрип, экономический колбуларды элбедер политиканы бүдүрип јат. Советский Союзтын ла США-нын ортодо андый колбулар болоры бастыра-текши амыр-энчүнинг политиказы исторический јенү аларын јеткилдеер.

Је андый колбулар башталганыла кожо США бистинг најыларыс боло бербеди. Олор бисле јөптөжүүлөрге кол салганы бисле јөпсинип турганы эмес болуп јат. Олордын төс амадузы — Советский Союз ажыра социалистический ороондордын рыногына кирип алары.

Экинчизинде, олор астадар деп јөптөшкөслөк јуу-јепселдерди көптөдөргө кичеенгилейт: «Б-1» деп танмалу өткүрө түрген учушту јаны бомбардировщик, «Трайдент» деп суунын алдыла жүрер кемелер эдил турулар.

Американский империализмнинг башкараачылары Кытайла политический ишти өткүргенче. Олор Мао Цзе-дун өлгөн кийининде КНР-ди социалистический лагерьдег айрып аларына иженип турулар.

Јөптөжүүлөр эдилип те турза, империализмнинг ле со-

циализмнинг ортодо идеологический тартыжу там тыныыр. 1972 жылда «Американын үни» деп радиостанция Советский Союзты јабарлаган берилтелерин эки катапка көптөткөн. Быјылгы жылдын баштапкы јарымында Күнбадыштагы ороондор СССР-ге ле социалистический ороондорго ууланган радиоберилтелерди база көптөттилер: эмди 34 радиостанция 22 тилле недеде 290 час куучындап јат.

Империалисттер радионын болужыла советский улустын морально-политический бирлигин јемирер задача тартыжып јат. Олор албатыларды жүзүн-башка эп-аргаларла, каршулу керектерле өштөштирерге амадагылайт. США-да куурмак бичиктер јазайтан, төгүн јууйтан «Ми-11» деп адалган аңылу организация бар. «Россияны јайымдаары учун тартыжатан Союз», «Народно-трудовой союз» (НТС) ла США-нын Төс Разведывательный Управлениезинин акказыла иштеп турган өскө дө антисоветский организациялар бар.

Бу јуукта советский улус академик Сахаровтын, анайда ок Якирдин ле Красиннин советский улустын жүрүмин, советский башкарунын политиказын јабарлаган каршулу кылыктарын јаратпай, туй соктылар.

Советский улус, коммунистический партияга баштадып, телекейде уур-күч айалга јаранары учун тартыжун тынгытканыла коштой, бойлорынын политический сергеленин уядатпай турулар.

С. НИКОЛАЕВ.

БАЖАЛЫКТАР

Партийный пропаганданы элбедер ле онын өдүнгизин тыгыдар	1
Партийный ла экономический үредүнинг жагы жылы	10
Партдокументтер солыырына	27
Парийный иште партгруппанын жаан учуры	33
Общественный малга — жылу ла ток-тойу кышту	26
Келер жылда түжүмдү аш аларына белетенер	29
Избирательдердин жакылтазы — Советтердин ижинин төзөлгөзи	33
Бистиң өштүлөр СССР-де национальный колбуларды канайда куурмактап жат	39
Исторический бурулта	46

БЛОКНОТ АГИТАТОРА

Редакционная коллегия

Подписано к печати 5/X1973 г. Формат 70×108 1/32. Усл. печ. л. 2,27.
Уч-изд. л. 2,13. АН 11133. Заказ 3814 Тираж 953. Цена 4 коп.

Горно-Алтайское отделение Алтайского книжного издательства,
г. Горно-Алтайск, пр. Коммунистический, 44.
Горно-Алтайская типография, пр. Коммунистический, 27.

1894